

אנדרטה לזכר יהודי אירופה שנרצחו

אנדרטה לזכר יהודי אירופה שנרצחו Denkmal für die ermordeten Juden Europas

מיטה, גרמניה

52°30′50″N 13°22′44″E﻿ / ﻿

10 במאי 2005

פיטר אייזנמן

www.stiftung-denkmal.de/en

אנדרטה לזכר יהודי אי

האנדרטה במבט אווירי

האנדרטה ליהודי אירופה שנרצחו (ידועה גם כאנדרטת השואה), היא יד זיכרון שהוקמה בברלין ליהודים שנרצחו בשואה, ותוכננה על ידי האדריכל פיטר אייזנמן. האנדרטה נחנכה בתאריך ה-10 במאי 2005, והיא ממוקמת בצידה המזרחי של העיר, מעט דרומית לשער ברנדנבורג, מול בניין השגרירות האמריקאית בברלין, במקום שבו שכן בימי הרייך השלישי בניין משרדי הקאנצלר של אדולף היטלר^[1].

האנדרטה משתרעת על שטח של 19,000 מ"ר וכוללת 2,711 קוביות בטון, המסודרות בתבנית משבצות על גבי מישור אשר שקוע במרכזו, ומזכיר סידור של מצבות בבית עלמין. קוביות הבטון הן באורך של 2.38 מ', ברוחב של 0.95 מ', ובגבהים שונים, בין 0.2 מ' ל-4.8 מ'. הצבת הקוביות תוכננה על מנת ליצור אווירה של אי נעימות ובלבול. המיקום שנבחר לאתר הזיכרון, בקרבת אזור עסקים, אשר בו מרוכזות גם מספר שגרירויות, יוצר מצב בו אנשים רבים חולפים על פני האנדרטה מדי יום ואינם יכולים להתעלם ממנה.

מרכז מידע תת-קרקעי המסונף לאתר כולל את שמותיהם של כל הקורבנות הידועים של השואה, אשר התקבלו ממוזיאון יד ושם, וכן תערוכה בנושא השואה.

עלות בניית האתר נאמדה בכ-25 מיליון אירו.

תוכן עניינים

היסטוריה

ביקורת

ראו גם

לקריאה נוספת

קישורים חיצוניים

הערות שוליים

היסטוריה

העיתונאית הגרמנייה לאה רוש הייתה הכוח המניע מאחורי בניית האנדרטה. בשנת 1989 היא ייסדה קבוצה על מנת להביא לבניית האנדרטה ולאסוף תרומות. כאשר הדרשה קיבלה תנופה ציבורית, הבונדסטאג החליט להביא ליישום הפרויקט, ובמאי 1994 החלה התחרות על תכנון האתר. ביוני 1995 התקבלה הצעתה של קריסטין ז'קוב-מרקס, ציירת מברלין, ליצירת מישור משופע מבטון בו ייחרתו שמות הקורבנות^[2] אך ההצעה העלתה ביקורת רבה, וחריטתם של מיליוני השמות באבן נראתה כבלתי ניתנת ליישום. לבסוף דחה הקאנצלר הלמוט קוהל את הצעתה של ז'קוב-מרקס. בתחרות נוספת שנערכה בנובמבר 1997 זכה האדריכל היהודי - אמריקני פיטר אייזנמן. בתחרות זו נדחתה הצעה להשאיר את האתר ריק למעט תחנת אוטובוס ממנה ייצאו אוטובוסים כל מספר דקות למחנה הריכוז זקסנהאוזן. ביוני 1998 רוב גדול של הבונדסטאג החליט על קבלת תוכניתו של אייזנמן, לה צורף מוזיאון תת-קרקעי "מקום המידע", אשר גם אותו תכנן אייזנמן. הבנייה בפועל החלה ב-1 באפריל 2003.

באוקטובר 2003 התברר כי חברת הכימיקלים הגרמנית "דגוסה", אשר סיפקה חומר כנגד גרפיטי על מנת להגן על הקוביות, הייתה שותפה בחברה "דגש" שייצרה את גז ציקלון B בימי השואה.^[3] לאחר שיקול דעת המשיכה העבודה, לרבות מעורבות החברה דגוסה, כאשר החברה התחייבה לספק את הצבע לצביעת הקוביות בלא עלות גם בעת ההקמה, וגם בכל צביעה עתידית של האנדרטה.

ב-15 בדצמבר 2004 הסתיימה עבודת הבנייה. ב-10 במאי 2005 נחנך האתר, כחלק מציון 60 שנה לתבוסת הנאצים במלחמת העולם השנייה. יומיים לאחר מכן נפתח האתר לקהל.

ביקורת

אתר הזיכרון במבט מבחוץ

הארגון הגרמני של הצוענים, "ארגון רומה וסינטי", ביקר את הקמת האתר שכן הוא בא להנציח את הקורבנות היהודים של השואה, מבלי להזכיר את רצח הצוענים ורצח לא-יהודים אחרים, אשר הומתו על ידי הנאצים בשל גזעם, נטייתם המינית או תמיכתם הפוליטית. במענה לביקורת זו הקימה ממשלת גרמניה קרוב לאנדרטה לזכר היהודים שתי אנדרטאות נוספות: האחת לזכר הצוענים (בצידו השני של הכביש הסמוך לאנדרטה לזכר היהודים), וכן אנדרטה נפרדת לזכר הנרצחים ההומוסקסואלים.

ארגוני נכים ביקרו את חוסר הנגישות לכיסאות גלגלים בחלק ניכר מן האתר. ישנם מסלולים בעלי נגישות, ומעלית היורדת אל "מקום המידע", אך לא כל האתר נגיש לכיסאות גלגלים.

ביקורת נוספת מציגת כי מתכנן האתר לא בחר מעולם להבהיר במפורש את הרעיון העומד בבסיסו של העיצוב שלו. באף מקום באתר, או מסביבו, אין שלט המתאר את משמעות הסידור של קוביות הבטון. עם זאת, רבים סבורים כי לכך התכוון המתכנן, על מנת להוסיף לאווירת אי-הנוחות, ולעודד את המבקרים להסיק את מסקנותיהם האישיות.

ראו גם

- כיכר בבל
- שטולפרשטיין

לקריאה נוספת

- Irit Dekel, **Mediation at the Holocaust Memorial in Berlin** Palgrave Macmillan 2013

קישורים חיצוניים

- אתר הבית של הפרויקט
- תמונות מתהליך הבנייה, צולמו על ידי ד"ר לארס הנינגס
- תמונות פנורמיות מתוך האתר
- AP, שנתיים אחרי שנחנכה - אנדרטת השואה צריכה שיפוץ, באתר *ynet*, 7 באוגוסט 2007
- גל אורן, לבטא במשפט: להיות בתחתית, מקור ראשון, מוסף "שבת", 29 במרץ 2011, מסה ספרותית על ביקור באנדרטת השואה בברלין
- אבנר שפירא, יום השואה || אנדרטת שואה שמושכת שיכורים, הומואים וסוציולוגים, באתר *הארץ*, 28 באפריל 2014

הערות שוליים

- ↑ דניאל בן סימון, ברלין, הארץ, נחנכה האנדרטה לשואה בברלין (http://news.walla.co.il/?w=/713759), באתר וואלה! NEWS, 10 במאי 2005

עיינו גם בפורטל:

ברלין

- ↑ (http://wso.williams.edu/~mdveen/berlin/jacob-marks.html)

- ↑ רויטרס, ברלין: העבר הנאצי "רודף" את אנדרטת השואה (https://www.ynet.co.il/a), באתר *ynet*, 25 באוקטובר 2003 (rticles/0,7340,L-2805915,00.html)

מבט מתוך מרכזת של האנדרטה

דף זה נערך לאחרונה ב־13:06, 1 ביולי 2018.

הטקסט מוגש בכפוף לרישיון [Creative Commons](#) ייחוס-שיתוף זהה 3.0; ייתכן שישנם תנאים נוספים. ר' את [תנאי השימוש](#) לפרטים.